

Hankinta **SUORA**

Mikä Hankinta **SUORA** ?

- Suoraa puhetta hankinnoista suorassa lähetyksessä
- Studiossa hankintayksikkövieraita kertomassa omia kokemuksia ja pohdintoja aiheesta
- Aihetta alustavat JHNY:n asiantuntijat
- Studiokeskustelun tarkoituksena toimia alustana ja apuna muiden organisaatioiden pohdintoihin
  - Yksittäisellä vieraalla ei voi olla kaikkea tietoa, eikä hän voi ottaa kaikkia näkökulmia huomioon
  - Lähetyksessä ei mahdollista ottaa kantaa kaikkiin käytännön tilanteisiin, mutta vastaamme mielellämme hankinnat@kuntaliitto.fi

Sisältö

Tervetuloa Hankintasuoraan

1. Mikä on puitejärjestely?
2. Puitejärjestelyn ilmoittaminen

Tauko 5 min

3. Päätökset ja muutoksenhaku
4. Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat

Lähetys päättyy

Miksi puitejärjestelyt?

- Monilta kanteilta usein kysytty aihe JHNY:ltä
- Paljon oikeuskäytäntöä, edelleen vuonna 2024
- Lainsäädäntö muuttunut korjaussarjalla vuonna 2021
- Monilta osin joustava, toisilta osin joustamaton
  - Missä joustot, mitä omia toimintatapoja?
  - Missä laki asettaa reunaehdot ja rajoittaa?

Mikä on puitejärjestely?

Sopimus, jolla vahvistetaan tietyn ajan kuluessa tehtäviä hankintasopimuksia koskevat ehdot, kuten hinnat ja suunnitellut määrät

Puitejärjestely pähkinänkuoressa

- Puitejärjestelyä ei ole hahmotettu niinkään itsenäisenä kilpailutustapana, vaan eräänlaisena menettelytekniikkana - esivalittuna toimittajarekisterinä
- Puitejärjestelyssä ennakkoon valituilta ja asetetut vaatimukset täyttäviltä soveltuvilta toimittajilta voidaan ostaa suoraan tai kevyen kilpailutuksen jälkeen tuotteita tai palveluja
- Järjestelyjen pituus vaihtelee, mutta tyypillisesti ne ovat useamman vuoden mittaisia; lähtökohtaisesti kuitenkin enintään neljä vuotta
- Puitejärjestelyyn on valittava yksi tai useampi toimittaja
- Liittyminen järjestelyyn kilpailutuksen jälkeen kiellettyä
- Sääntely erityisaloilla osin väljempää

Millaisiin hankintoihin puitejärjestely soveltuu?

- Hankinnat, joissa tuotteet ja hinnat kehittyvät nopeasti eikä hankintayksikön kannalta ole tarkoituksenmukaista sitoutua kiinteisiin hintoihin ja ehtoihin
- Käyttöalana voivat olla esimerkiksi tietotekniikkahankinnat sekä palveluhankinnat, joissa palvelun määrää tai tarkkaa ajankohtaa ei ole tarkoituksenmukaista etukäteen vahvistaa
- Puitejärjestelyn käyttö mahdollistaa kestoaltaan melko pitkien sopimusten käytön
- Mahdollistaa myös varautumisen todennäköisiin tuleviin hankintoihin, jolloin voidaan välttää esimerkiksi kiireestä johtuvan suorahankinnan käyttäminen
- Yhteishankintayksiköiden usein käyttämä sopimustyyppi

Miten puitejärjestelyn erottaa tavallisesta hankintasopimuksesta?

- Ratkaisevaa on järjestelyn tosiasiallinen sisältö; ei hankintayksikön määritelmä tai nimitys
- Puitejärjestely ei ole alusta saakka sen keskeisten ehtojen osalta yhtä sitova ja velvoittava, sillä hankintasopimuksia koskevat ehdot vahvistetaan vasta myöhemmin tietyn ajan kuluessa
- Avoinna olevista ehdoista on mahdollista vielä neuvotella hankintapäätöksen tekemisen jälkeen
- Puitejärjestelyille on ominaista, että sitä ei voida toteuttaa sellaisenaan sopimuskauden ajan tavallisen hankintasopimuksen tapaan, vaan sen toteuttaminen edellyttää erillistä tarkempaa sopimista
- Ks. esim. ratkaisut KHO 6710/2017 ja KHO H1266/2021

Yhden toimittajan puitejärjestelyn erityispiirteitä

- Hankintojen tekeminen tapahtuu käytännössä yleensä tilauksin tai hankintasopimuksin, joissa noudatetaan puitejärjestelyn ehtoja
- Menettely ei käytännössä juurikaan poikkea tavallisista hankintasopimuksista, joissa toimitukset on sovittu tapahtuvaksi tilauksen perusteella ennalta sovittujen ehtojen mukaisesti; hankintayksikkö tekee yksinkertaisesti tarjoajalle tilauksen
- Puitejärjestelyssä hankintayksikkö voi tarvittaessa kuitenkin pyytää toimittajaa täsmentämään tai täydentämään kirjallisesti tarjoustaan

Puitejärjestelyn ilmoittaminen

Puitejärjestelyn hankintailmoitus/tarjouspyyntö

Puitejärjestelyiden ilmoituksissa muistettava ilmoittaa

- Valittavien toimittajien määrä
- Käyttöön oikeutetut hankintayksiköt selkeästi
- Yhteenlaskettu hankintojen enimmäismäärä taikka enimmäisarvo
- Perustelut, jos kesto ylittää neljä vuotta
- Usean toimittajan puitejärjestelyissä hankinta-asiakirjoissa kuvattava toimintamalli ja toimittajan valinta:
  - Kaikki ehdot vahvistettu ennakkoon
  - Kevennetty kilpailutus
  - Yhdistelmä

Hankintayksiköiden ilmoittaminen

- Käyttöön oikeutetut hankintayksiköt ilmaistava selkeästi hankinta-asiakirjoissa
  - Mainitaan hankintayksiköt joko nimeltä tai esim. viittaamalla tiettyyn hankintayksiköiden ryhmään rajatulla maantieteellisellä alueella
  - Hankintayksiköiden tulee olla tunnistettavissa helposti ja yksiselitteisesti
- Ilmoitettava tarvittaessa myös hankintayksiköittäin arvioidut ostomäärät ym. tiedot, joiden perusteella mahdollista saada realistinen ja riittävän kattava käsitys puitejärjestelyn tosiasiallisesta laajuudesta (ks. esim. KHO:2019:84)
- Jos hankintayksikön volyymejä ei ole huomioitu puitejärjestelyn laajuudessa, ei HY voi tehdä hankintoja puitejärjestelyä hyödyntäen (ks. esim. KHO:2024:23)

Ennakoitu arvo ja enimmäismäärä/enimmäisarvo

- Puitejärjestelyn ennakoidun arvon laskennassa perusteena on käytettävä kaikkien puitejärjestelyn keston ajaksi suunniteltujen hankintasopimusten ennakoitua kokonaisarvoa
- Hankintailmoituksessa on ilmoitettava puitejärjestelyn perusteella toimitettavien tavaroiden ennakoitu määrä ja/tai arvo sekä niiden enimmäismäärä ja/tai enimmäisarvo ja puitejärjestelyn vaikutukset lakkaavat kyseisen rajan saavuttamisen jälkeen (C-23/20 Simonsen & Weel, lisäksi C-216/17 ”Coopservice ym.”; C-274/21 ja C275/21 ”EPIC”)
- Jos ei muuta ilmoitettu, niin ennakoitua arvoa on pidettävä puitejärjestelyn enimmäisarvona (ks. esim. MAO:100/2024)

Yli neljän vuoden keston perustelut

- Puitejärjestely voi olla voimassa pääsääntöisesti enintään 4 vuotta (erityisalat: 8 vuotta)
  - Puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset tulee tehdä puitejärjestelyn voimassaolon aikana, mutta yksittäisen hankintasopimuksen kesto voi olla pidempi
- Poikkeuksellisesti hankinnan kohteen sitä edellyttäessä, puitejärjestelyn kesto voi ylittää neljä vuotta
  - Pidempi kesto perusteltava hankintailmoituksessa
- Perusteluna esim.
  - Hankinnan edellyttämien investointien takaisinmaksuaika
  - Tietojärjestelmähankinnat
  - Eri toimialojen yleiset käytännöt ja kaupalliset ehdot
  - Laitteiden kuoletusaika
- Sopiva kesto harkittava tapauskohtaisesti, neljä vuottakin voi olla joskus pitkä aika

Puitejärjestelyn jälki-ilmoitus

Mitä arvoja jälki-ilmoituksella kuuluu ilmoittaa ja miten kentät eroavat toisistaan?

- Jälki-ilmoitukseen sisältyvät tiedot määritelty hankintadirektiivissä, ei anna selvää vastausta
- Infokentistä voi olla apua
- Hilman tietoisku puitejärjestelyn jälki-ilmoituksista 16.4.2024 klo 9–9.30

HANKINTAMENETTELYN ARVO

Kaikkien tällä ilmoituksella ilmoitettujen sopimusten arvo *

TED BT-161: Ilmoituksen arvo

EUR

Kaikkien tällä ilmoituksella ilmoitettujen sopimusten arvo on pakollinen kenttä

Tällä ilmoituksella ilmoitettujen puitejärjestelyiden yhteenlaskettu enimmäisarvo

TED BT-118: Ilmoituksen puitejärjestelyn enimmäisarvo

EUR

Puitejärjestelyn/puitejärjestelyiden likimääräinen arvo

TED BT-1118: Ilmoituksen puitejärjestelyn likimääräinen arvo

EUR

Päätökset ja muutoksenhaku

**Puitejärjestelyyn kohdistuva
muutoksenhaku tapahtuu
lähtökohtaisesti sen
perustamista koskevan
hankintapäätöksen
yhteydessä**

Päätös puitejärjestelyyn perustuvassa kilpailutuksessa

- Virallinen hankintapäätös tulee tehdä, jos kyse on EU-kynnysarvon ylittävästä puitejärjestelystä ja siihen perustuvan kevennetyn kilpailutuksen arvo ylittää EU-kynnysarvon
  - Päätöksen perustelun näkökulmasta on riittävää, että siitä ilmenee, kuinka kevennettyä kilpailutusta koskevassa tarjouspyynnössä ilmoitettuja tarjousten vertailuperusteita on sovellettu
- Virallista hankintapäätöstä ei siis tarvitse tehdä, jos hankinta tehdään puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti ilman kilpailuttamista tai puitejärjestelyyn perustuvassa kilpailuttamisessa hankinnan arvo ei ylitä EU-kynnysarvoa

Päätöksen tekeminen myös muissa tilanteissa suotavaa

- Jonkinlaisen päätöksen tekeminen on useimmiten suotavaa jo hyvän hallinnon periaatteiden noudattamisen kannalta
- Vaikka virallista päätöstä ei tarvitsisi tehdä, tulee tiedottaa, että tarjoajan asemaan vaikuttaviin ratkaisuihin voi aina lähtökohtaisesti hakea muutosta
- On myös asianmukaista riittävällä tavalla tiedottaa puitejärjestelyssä mukana oleville toimittajille tehdyistä ratkaisuista; näin jälki jää myös hankintayksikölle
- Lisäksi kunnallisten hankintayksiköiden tulee huomioida kuntalain velvoitteet päätöksen tekemiseen; lähtökohtaisesti tällaisten hankintayksiköiden tulee menetellä päätösten tekemisessä siten kuin niiden hallintosäännöt niitä velvoittavat

Päätös liittymisestä yhteishankintaan

- Liittymispäätös ennen hankintamenettelyä ei lähtökohtaisesti vielä vaikuta tarjoajien asemaan
- Puitejärjestelyn voimassaolon aikana tehty liittymispäätös voi sen sijaan olla päätös, jolla on vaikutuksia tarjoajien asemaan
- Ks. KHO:2024:23

Muutoksenhaku puitejärjestelyyn perustuvassa hankinnassa

- Muutoksenhakukeinoina hankintaoikaisu ja valitus markkinaoikeuteen
- Puitejärjestelyyn perustuvaan hankintaan ei tosin saa hakea valittamalla muutosta, jollei markkinaoikeus myönnä asiassa käsittelylupaa
- Käsittelylupa käytännössä myönnetään, jos asian käsittely on lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa asioissa tärkeää tai siihen on painava, hankintayksikön menettelyyn liittyvä syy
- Muutoksenhakuajan pituus riippuu siitä, noudatetaanko 10 päivän odotusaikaa

Muutoksenhakuohjeistuksesta

- Mikäli kyse on EU-kynnysarvon ylittävästä puitejärjestelystä ja siihen perustuvan kevennetyn kilpailutuksen arvo ylittää EU-kynnysarvon, hankintapäätökseen liitetään tavanomainen muutoksenhakuohjeistus eli hankintaoikaisuohje ja valitusosoitus markkinaoikeuteen
- Hankintalaissa ei ole nimenomaista sääntelyä liittyen muutoksenhakuohjeistuksen antamiseen muissa tilanteissa

Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat

Hankintojen tekeminen suoraan toimittajilta

- Edellyttää, että kaikki puitejärjestelyn ehdot ja tarjoajan valinnan puolueettomat perusteet on ennalta määritelty, esimerkiksi:
  - Ranking-malli - ostot ensisijaisesti toimittajalta, joka tehnyt kilpailutuksessa parhaan tarjouksen
  - Ostot toimittajalta, jonka yhteishinta on hankintayksikön tarvitsemien tuotteiden osalta halvin
  - Ostot toimittajalta, jonka hinnat ovat alhaisimmat hankintayksikön hankkijaprofiilin mukaisissa hankinnoissa
- Mikä tahansa selkeä ja objektiivinen malli, jossa:
  - Kaikki toimittajavalinnassa käytettävät perusteet ennalta ilmoitettu
  - Toimittajavalinta on mekaaninen ja perustuu esim. laskenta-arkkiin
  - Ei käytetä subjektiivista harkintaa, ei voi perustua hankintayksikön vapaaseen valintaan
- Voidaan ottaa huomioon luonnollisten henkilöiden tarpeet ja valinta

Kevennetty/minikilpailutus

- Jos puitejärjestelyn kaikkia ehtoja ei ole vahvistettu, kilpailutetaan hankinnat valittujen toimittajien kesken
- Noudatetaan puitejärjestelyä perustettaessa esitettyjä kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita, joita voidaan täsmentää, sekä muita ehtoja, jotka on ilmoitettu puitejärjestelyn tarjouspyynnössä
- Tarjous pyydettävä kirjallisesti
  - Ei säädettyjä määräaikoja, määrättävä kohtuullinen tarjousaika
  - Myös tarjoukset annettava kirjallisesti, sisältö pidettävä salassa tarjousajan päättymiseen saakka
- Jos tarjous pyydetään vain osalta puitejärjestelytoimittajista, määritettävä ennakkoon, millä objektiivisilla perusteilla toimittajilta pyydetään tarjouksia (ks. esim. MAO:56/19)

Hybridimalli

- Osa hankinnoista tehdään kilpailuttamatta ennalta vahvistetuin ehdoin suoraan toimittajilta, osa kevennetyllä kilpailutuksella
- Objektiiviset perusteet, joilla ratkaistaan miten puitejärjestelyn sisäiset hankinnat tehdään, on ilmoitettava ennalta puitejärjestelyn kilpailutuksen hankinta-asiakirjoissa
- Perusteena voi olla esim. arvioitu arvo tai määrä
  - Tietyn kokoluokan hankinnat kevennetyllä kilpailutuksella, muuten hankitaan esim. ranking-järjestyksessä
- Myös esim. palvelutaso voi ratkaista
  - Perustaso hankitaan ennalta vahvistetuin ehdoin, jos halutaan minimitason ylittävää tasoa niin minikisataan

Kansallisen kynnysarvon alittavat puitejärjestelyhankinnat ja ”vapaa valinta”

- ”...kansallisen kynnysarvon alittavat puitejärjestelyn sisäiset hankinnat voitaisiin tehdä vapaasti hankintayksikön valitsemalta puitejärjestelyyn otetulta toimittajalta. Näissä hankinnoissa ei olisi siten tarpeen järjestää kevennettyä kilpailutusta taikka noudattaa muutenkaan puitejärjestelyn toimintavelvoitetta.” (HE 108/2016 vp, s. 142)
- Hankintayksiköiden tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekeminen johda pilkkomiskiellon (31 §) rikkomiseen
- Arvon määrittämisen dilemma?
- Mitä laissa kuvattua puitejärjestelyn toimintamallia vastaa?

Onko puitejärjestely ”pakollinen”?

- ”Puitejärjestelyssä ilmoitetut hankintaviranomaiset, jotka ovat oikeutettuja puitejärjestelyn käyttöön, eivät ole kuitenkaan velvoitettuja tekemään hankintojaan kyseistä puitejärjestelyä käyttäen.” (HE 108/2016 vp, s. 138)
- Teoriassa siis mahdollista tehdä puitejärjestelyyn alaan kuuluvasta hankinnasta erillinen sopimus (lain mukaisin menettelyin)
- Tulee kuitenkin huomioida mm. puitejärjestelyn ehdot ja toimintamalli

**Puitejärjestelyn
”vaikutukset lakkaavat”,
kun enimmäisarvo /-
määrä on saavutettu,
minkä jälkeen
puitejärjestelyyn
perustuvia hankintoja ei
enää pääsääntöisesti voi
tehdä.**

**Ostojen seuraaminen on
siis tärkeää!**